

บทที่ 4

การบริหารการปกครอง

4.1 วิวัฒนาการการบริหารการปกครองของบรูไน

ความมั่นคงทางด้านการบริหารการปกครองของประเทศมลายูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ในสมัยโบราณมีพื้นฐานการปกครอง โดยสุลต่านมลายูอิสลาม โดยเฉพาะประเทศบรูไนจะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงการสืบทอดถึงระบบการเมืองการปกครองดังกล่าว อยู่บนพื้นฐานของศาสนาอิสลาม มีบุคคลทางด้านศาสนา เช่น ผู้พิพากษาคอเด็บ อุลามาอฺ (นักปราชญ์ทางศาสนา) ถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในระบอบการปกครองประเทศ เพราะบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ ตักเตือน แก่กษัตริย์ในเรื่องเกี่ยวกับการปกครองประเทศ

สถานภาพของประเทศบรูไนในอดีตเป็นเพียงแครัฐเล็ก ๆ ที่มีอิสระในการปกครองตนเองแต่เพื่อความอยู่รอดทำให้บรูไนต้องยอมให้การยอมรับอำนาจของรัฐหรือประเทศต่าง ๆ ที่พลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาครองอำนาจ จนสามารถสร้างความเข้มแข็งได้มากกว่าบรูไน แม้จะตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐต่าง ๆ แต่บรูไนก็ยังคงรักษาสถานภาพทางการเมืองไว้ได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ปกครองหรือสุลต่านของบรูไนพยายามหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้งของรัฐต่าง ๆ ปัจจุบันประเทศบรูไนเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีพระมหากษัตริย์หรือองค์สุลต่านมีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว และเป็นประมุขสูงสุดของประเทศ และองค์สุลต่านยังมีอิศรเสนาบดีเป็นผู้ช่วย ซึ่งพระองค์จะเป็นผู้แต่งตั้ง ลักษณะเด่นของความเป็นอธิปไตยของสุลต่านบรูไน คือ ความเป็นเอกภาพและภราดรภาพของอาณาประชาราษฎร์ ประชาชนจะเคารพต่อสุลต่านผู้ทรงมีความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่ให้เคารพเชื่อฟังผู้นำ (UlulAmri)

การปกครองตามระบบอิสลาม¹ในประเทศบรูไนเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของสุลต่านอะวัง อะลิก เบอตาตาร์ ซึ่งเป็นสุลต่านองค์แรกที่เข้ารับอิสลาม ทรงพระนามว่า

¹ การปกครองตามระบบอิสลามเป็นการปกครองที่ใช้กฎหมายอิสลามเป็นหลัก ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคัมภีร์อัลกุรอาน

สุลต่านมุฮัมมัดซาห์ เมื่อ ค.ศ. 1368 ซึ่งปรากฏหลักฐานชัดเจนใน Silsilah Raja Raja Brunei โดยดาโต๊ะอิมามยะฮูบได้เขียนไว้ว่า "กษัตริย์องค์แรกของบรูไนที่ได้นำศาสนาอิสลามตามคำสอนของท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ คือ สุลต่านมุฮัมมัดซาห์" นับว่าสุลต่านมุฮัมมัดซาห์เป็นผู้ปูพื้นฐานรัฐอิสลามในบรูไน ต่อมาพระองค์ได้ทรงแต่งตั้งมหาเสนาบดี 2 ท่าน เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือพระองค์ในด้านการปกครอง คือ :-

1. เปอรังรัน เบ็นดาฮารา ศรีมหาราชา เปอร์ไมซัวรา
2. เปอรังรัน ตัมมะงง ซอฮิบูลบาฮาร์

ต่อมาสุลต่านซารีฟ อะลี สุลต่านองค์ที่ 3 ได้เสริมสร้างรัฐอิสลามให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น โดยการนำกฎหมายอิสลามมาใช้แล้วสร้างมัสยิดตั้งที่อิมามยะฮูบได้กล่าวไว้ใน Silsilah Raja Raja Brunei ว่า "และแล้วซารีฟอะลีผู้ทรงพระนามว่าปาตุกา ศรี สุลต่านเบอร์กัต เป็นผู้ที่ดำเนินกฎหมายของท่านรอซูล คือลฯ และได้สร้างมัสยิด"

การปกครองตามระบอบอิสลามได้เจริญรุ่งเรืองตลอดมาในรัชสมัยของสุลต่านสุไลมาน สุลต่านโบลเกียห์ สุลต่านอับลกอฮาร์ สุลต่านไซฟูลริญาล และสุลต่านมุฮัมมัดฮาซัน

ในรัชสมัยของสุลต่านมุฮัมมัดฮาซัน พระองค์ได้ทรงแต่งตั้งอัครมหาเสนาบดีอีก 2 ตำแหน่ง เป็นการเพิ่มเติมจากสมัยของสุลต่านมุฮัมมัดซาห์ คือ :-

1. เปอรังรัน ตีกาดง ซอฮิบูลมาล
2. เปอรังรัน เปอัมันจา ซอฮิบูล รออะวัล มาซุรัต

เป็นอันว่าในสมัยสุลต่านมุฮัมมัดฮาซันมีอัครมหาเสนาบดี 4 ตำแหน่ง โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้ :-

1. เปอรังรัน เบ็นดาฮารา รับผิดชอบงานด้านบริหารประเทศ
2. เปอรังรัน ตะมะงง รับผิดชอบด้านกฎหมายและความปลอดภัย
3. เปอรังรัน ตีกาดง รับผิดชอบด้านการเงินการคลัง
4. เปอรังรัน เปอัมันจา รับผิดชอบด้านการประชุม การเจรจา และเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี

นอกจากนี้ พระองค์ได้แต่งตั้งตำแหน่งขุนนาง (Cheteria) อีก 62 คน และคณะมนตรี อีก 60 คน เพื่อคอยดูแลและรับผิดชอบกิจการต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศ หรือเขตต่าง ๆ ที่อยู่ใน การควบคุมดูแลของประเทศบรูไน พระองค์เป็นสุลต่านพระองค์แรกที่ได้มีการแต่งตั้งยศ เปอิน ดาตุ เปอร์ดานามนตรี, เปอิน ดาตุ ศรีมหาราชา และคณะมนตรีศาสนา 4 ตำแหน่ง คือ เปอินดาตุ อิมาม เปอินชีรายาคอเต็บ เปอินตวนอิมาม และเปอินอูดานา คอเต็บ ซึ่งทำหน้าที่รับ รับผิดชอบกิจกรรมด้านศาสนา

ในสมัยของสุลต่านมุฮัมมัด ฮาซัน รัฐธรรมนูญของประเทศบรูไน รู้จักกันในชื่อหลัก กฎหมายของบรูไน จัดตั้งขึ้นเหมือนหลักกฎหมายของมะละกา ซึ่งมีกำเนิดมาจากหลัก กฎหมายอาเงะฮ์ ที่ได้เขียนขึ้นโดยสุลต่านมะฮุกอตา อาลัม (Sultan Mahkota Alam) รัฐธรรมนูญของบรูไน ตั้งอยู่บนธรรมเนียมประเพณีของรัฐที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อรัฐบาล อย่างไรก็ตาม หลักฐานกฎหมายเหล่านี้ก็ได้ประกอบด้วย หลักพื้นฐานแห่งอิสลามเช่นกัน แต่ที่แตกต่างกันก็คือ กฎหมายจารีตประเพณี (Adat) ก็ไม่สามารถจะครอบคลุมกฎหมายของ อิสลาม (Hukum Syara') ได้ อย่างไรก็ดีตามทั้งบทบัญญัติทางกฎหมาย จารีตประเพณี (Hukum Adat) และหลักกฎหมาย (Hukum Kanun) ทั้งสองอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม (Islamic Law, Hukum Syara')

นอกจากคณะขุนนาง (Cheteria) และคณะมนตรีจะรับผิดชอบตามความสามารถแล้ว องค์สุลต่านยังจะมอบอำนาจในการปกครองเขตหรือจังหวัดต่าง ๆ ด้วยระบบกูรีป็นและตุลิน ดังที่อธิบายไว้แล้ว เขตการปกครองในแต่ละเขตปกติแล้วจะมีทะเลเป็นพรมแดน อัครมหา เสนาบดีหรือขุนนางจะบริหารและเก็บภาษีในเขตที่ตนรับผิดชอบเพื่อถวายต่อองค์สุลต่าน ต่อไป

หลักกฎหมาย (Hukum Kanun) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของหลักกฎหมายอิสลามขั้นต้น ได้นำมาใช้เป็นเวลา 300 ปี จนกระทั่งสมัยของสุลต่านอับดุลมุมิน (Abdul Mu'min, 1852-1885) สุลต่านฮาซิม (Sultan Hashim, 1885-1906) ชาวอังกฤษเดินทางเข้ามาในบรูไนและได้ รายงานว่าประเทศบรูไนก็ได้ใช้ Hukum Kanun ในปี ค.ศ. 1880 W.H. Treacher ผู้บังคับบัญชา กองเรือनावิชของอังกฤษ ได้เล่าว่า มิโจรปล้นเรือและได้ของมีค่ากับปืนไป Treacher ก็ได้ รายงานแก่สุลต่าน ให้ทำการสืบหา Treacher เดินทางออกจากเกาะลาบวน (Labuon) ก่อนการ สืบหาจะสมบูรณ์ ระหว่างนั้นเขาก็ได้รับของกลับคืน โจร 3 คน ถูกลงโทษโดยการตัดมือ

อีกเหตุการณ์หนึ่งเกี่ยวกับการประหารชีวิตโมดินในประเทศบรูไน ซึ่งโมดินได้ก่ออาชญากรรมเป็นเวลา 2 ปี เขาได้ฆ่าพ่อค้าที่เดินทางระหว่างบรูไน-ลาบวน เขาถูกจับกุมและถูกประหารชีวิตด้วยการตัดคอ อันที่จริงแล้วโมดินเป็นลูกชายของหัวหน้าที่สำคัญที่ใกล้ชิดกับสุลต่าน จากเหตุการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงว่า หลักกฎหมาย (Hukum Kanun) นั้นตั้งอยู่บนหลักซารีอะฮ์ ที่ได้นำมาใช้ในประเทศบรูไนเป็นเวลาร้อย ๆ ปีมาแล้ว

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ความเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองของอาณานิคมได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงบรูไนด้วย อังกฤษได้ปกครองอินเดีย พม่า มลายู รวมถึงเกาะบอร์เนียว สเปน และอเมริกาปกครองฟิลิปปินส์ ฮอลันดา ปกครองอินโดนีเซีย ในครั้งนี้สุลต่านฮาซิม ญาลิลุลอะลัมได้ลงนามในสนธิสัญญากับอังกฤษ เพื่อที่จะปกป้องอธิปไตยของบรูไน เมื่อวันที่ 17 กันยายน 1888

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 1905 และ 2 มกราคม 1906 สุลต่านบรูไนได้ลงนามในสนธิสัญญากับอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นบทบาทของสุลต่านก็ลดลง ข้าหลวงซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลอังกฤษมีอำนาจมาก สุลต่านต้องฟังคำแนะนำจากข้าหลวงอังกฤษได้ครอบครองบรูไน ต่อมาในปี ค.ศ. 1912 หกปีหลังจากที่อังกฤษได้เข้ามาครอบครองบรูไนก็ได้ตรากฎหมายใหม่เรียกว่า Modern Law of Islam ซึ่งได้นำมาใช้ครั้งแรกในบรูไน เป็นการจำกัดอำนาจของศาลกอฎีแค่เพียงการแต่งงาน การหย่าร้าง ความประพฤติ และบางรูปแบบของหลักการศาสนา ระบบศาลกอฎีได้แผ่ขยายในปี ค.ศ. 1912 โดยให้เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินคดีผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ละหมาดวันศุกร์ (ละหมาดญุมฮัด) ผู้ผิดประเวณี ข่มขืนกระทำชำเรา คดโกงในธุรกิจ ล้มเลิกการหมั้น สอนศาสนาที่ไม่ได้รับอนุญาต ภรรยาที่ละทิ้งสามี ผู้ที่ละเลยต่อการดูแลภรรยา อยู่กินกันโดยไม่ได้สมรส

ต่อมาใน ค.ศ. 1913 ได้มีการดัดแปลงกฎหมายจากรัฐซาบ่าห์และซาราวัคมาใช้แต่ถูกยกเลิกในที่สุดในปี 1955 และได้ตรากฎหมาย ค.ศ. 1955 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี 1956 และหลายปีต่อมาก็ได้เปลี่ยนเป็นตรากฎหมายคณะมนตรีทางศาสนาและศาลพิพากษา การตรากฎหมายนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการบริหารของรัฐกลันตัน¹ ซึ่งประกอบด้วย

1. องค์กรการบริหารของคณะมนตรีทางศาสนา สมาชิกองค์กร เจ้าหน้าที่ขององค์กร
2. การจัดตั้งศาลพิพากษา
3. องค์กรทางการเงิน (ประกอบด้วย ชะกาต ฟิตเราะฮ์และวากัฟ)

¹ รัฐหนึ่งของมาเลเซีย มีเขตแดนตอนเหนือติดต่อกับภาคใต้ของไทย

4. คณะกรรมการบริหารมัสยิด
5. การแต่งงานและการหย่า (รวมถึงการหมั้นหมาย)
6. การเป็นอยู่ที่พึงพาอาศัยกัน
7. การเข้ารับนับถืออิสลาม
8. การกระทำผิดและบทลงโทษ
9. เหตุการณ์ทั่วไป

ต่อมาจนถึงรัชสมัยของสุลต่านโอมาร์ อะลี ไฟฟูตดินที่ 3 ซึ่งเป็นพระราชบิดาของสมเด็จพระราชาธิบดีองค์ปัจจุบัน พระองค์ได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ขึ้นแล้วพระองค์ได้ประกาศหรือกับรัฐบาลอังกฤษเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1953 ในที่สุดคือวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 1959 ก็ได้มีการลงนามในรัฐธรรมนูญขึ้นอย่างเป็นทางการที่เมืองลาเปา, บันดาร์เสรี เบกาวัน โดยที่สุลต่านเป็นตัวแทนรัฐบาลบรูไนและเซอร์ โรเบิร์ต สก็อต (Sir Robert Scott) เป็นตัวแทนรัฐบาลอังกฤษ การลงนามในรัฐธรรมนูญฉบับ 1959 นี้ นับว่าสำคัญมาก เพราะด้วยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้บรูไนได้ปกครองตนเองอีกครั้งหนึ่ง อำนาจสูงสุดเป็นของสุลต่านพระองค์ก็มีสิทธิในการแต่งตั้งตำแหน่งที่ปรึกษาต่าง ๆ ได้ถึง 4 คณะ คือ :-

1. คณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
2. องคมนตรี
3. คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรี
4. คณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารภายในประเทศ

ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วย ปลัดกระทรวง จะต้องเป็นชาวบรูไนโดยกำเนิดและนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุนหนี่สายซาฟีอีย์

ประเทศบรูไนได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีองค์ปัจจุบัน เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1984 โครงสร้างการบริหารการปกครองประเทศจึงได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดให้สมเด็จพระราชาธิบดีทรงเป็นองค์อธิปัตย์ ดำรงตำแหน่งประมุขของรัฐ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยที่สุลต่านจะต้องเป็นมุสลิมสายซาฟีอีย์¹

¹ สายสุนนี่ มี 4 สายคือ ซาฟีอีย์ มาลิกี ฮานาฟีและฮัมบาลี

4.2 การบริหารการปกครองสมัยปัจจุบัน

การบริหารการปกครองของบรูไนในปัจจุบันเป็นการปกครองด้วยระบอบมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีสมเด็จพระราชาธิบดีหรือสุลต่านเป็นองค์อธิปัตย์ มีอำนาจสูงสุด สุลต่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะในการบริหารประเทศ นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและการคลัง

การบริหารการปกครองของบรูไนมีทั้งการบริหารในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ในส่วนกลางสุลต่านได้มอบหมายให้รัฐมนตรีรับผิดชอบงานต่าง ๆ และมีรัฐมนตรีช่วยเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีในการบริหารภารกิจต่าง ๆ ที่ได้มอบหมายตามกระทรวงนั้น ๆ โดยมีปลัดกระทรวงทุกกระทรวงเป็นหัวหน้าของข้าราชการประจำในกระทรวง กระทรวงต่าง ๆ ที่ดูแลรับผิดชอบภารกิจในการบริหารประเทศมีทั้งหมด 12 กระทรวงดังต่อไปนี้ :-

1. สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรีมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งหมายถึง สุลต่านฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์นั่นเอง สำนักนายกรัฐมนตรีแบ่งงานออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ :-

- 1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2) สำนักงานรักษาความมั่นคงภายใน
- 3) สำนักงานปราบปรามการคอร์รัปชัน
- 4) สำนักงานควบคุมยาเสพติด
- 5) สำนักงานการตรวจสอบบัญชี
- 6) สำนักงานอาคารสถานที่
- 7) กรมวัฒนธรรมและประเพณี
- 8) กรมประชาสัมพันธ์
- 9) กรมมูฟตี
- 10) กรมการบริการและจัดการ
- 11) หน่วยปิโตรเลียม
- 12) สภากองมนตรี

2. กระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศมีกรมต่าง ๆ 9 กรม คือ

- 1) กรมอาเซียน
- 2) กรมองค์การระหว่างประเทศ
- 3) กรมเศรษฐกิจหลายฝ่าย
- 4) กรมวางแผนนโยบาย
- 5) กรมการเมือง 1
- 6) กรมการเมือง 2
- 7) กรมกิจการกงสุลและสนธิสัญญา
- 8) กรมการ APEC
- 9) กรมการบริหาร

3. กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการประกอบด้วยกรมต่าง ๆ 8 กรม และมีหน่วยงานอิสระอีก 5 หน่วย และศูนย์ข้อมูลอีก 1 ศูนย์ กรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการมีดังนี้ :-

- 1) กรมการโรงเรียน
- 2) กรมวางแผนพัฒนา และวิจัย
- 3) กรมการศึกษาเทคนิค
- 4) กรมการบริหารและบริการ
- 5) กรมนิเทศการศึกษา
- 6) กรมพัฒนาหลักสูตร
- 7) กรมหลักสูตรร่วม
- 8) กรมการสอบ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอิสระอีก 5 หน่วย คือ

- 1) หน่วยดูแลรักษาอาคารและการวางแผน
- 2) หน่วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและประชาสัมพันธ์
- 3) หน่วยการศึกษาพิเศษแห่งชาติ
- 4) หน่วยเลขานุการมาตรฐานแห่งชาติ
- 5) ศูนย์ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

4. กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง แบ่งได้ 6 กรม คือ

- 1) การคลัง
- 2) กรมตัวแทนการลงทุนของบรูไน
- 3) กรมศุลกากรและภาษีภายใน
- 4) กรมพัฒนาและวางแผนเศรษฐกิจ
- 5) กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและราชพัสดุ
- 6) กรมกองทุนเพื่อลูกจ้าง

นอกจากนี้กระทรวงการคลังยังมีหน่วยงานย่อยอีก 3 หน่วยงาน คือ

- 1) งานบริหารงบประมาณและการประมูล
- 2) งานองค์กรระหว่างประเทศและรายได้แห่งรัฐ
- 3) งานสถาบันการเงิน

5. กระทรวงมหาดไทย

ขอบเขตของงานของกระทรวงมหาดไทย แบ่งเป็น 6 ประการคือ

- 1) สำนักงานเขต / อำเภอ
- 2) สำนักงานเทศบาล
- 3) สำนักงานรักษาความปลอดภัยและความมั่นคง
- 4) สำนักงานแรงงาน
- 5) สำนักงานเรือนจำ
- 6) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและทะเบียนประชากร
- 7) สำนักงานชั่ง ตวง วัด
- 8) หน่วยดับเพลิง

จะเห็นได้ว่า กระทรวงนี้จะดูแลงานบริหารส่วนภูมิภาค คือ เขต หรือ อำเภอ และ

ส่วนท้องถิ่นคือ เทศบาล ซึ่งมี 3 เทศบาลคือบันดาร์เสรีเบกาวัน มัรวา บือเลต / ซีเรีย และตูดง

6. กระทรวงวัฒนธรรม เยาวชน และการกีฬา

กระทรวงวัฒนธรรม เยาวชน และการกีฬา แบ่งงานออกเป็น 55 กรม ดังนี้ :-

- 1) กรมเยาวชนและการกีฬา
- 2) กรมพิพิธภัณฑ์

- 3) กรมประวัติศาสตร์
- 4) สถาบันภาษาและหนังสือ
- 5) สำนักงานบริการสังคม

นอกจากกรมดังกล่าวแล้ว กระทรวงนี้มีหน่วยงานย่อยอีก 3 หน่วยงาน คือ :-

- 1) หน่วยศึกษาวิจัยพัฒนาและมนุษยสัมพันธ์
- 2) หน่วยบริหาร
- 3) หน่วยวัฒนธรรม

7. กระทรวงอุตสาหกรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

กระทรวงอุตสาหกรรมและทรัพยากรธรรมชาติมี 4 กรม คือ :-

- 1) กรมการเกษตร
- 2) กรมป่าไม้
- 3) กรมประมง
- 4) สำนักงานการพัฒนาอุตสาหกรรมบูรณ์

นอกจากกรมดังกล่าว กระทรวงนี้ยังมีหน่วยงานอีก 5 หน่วยงาน คือ :-

- 1) ฝ่ายช่วยเหลือพิเศษ
- 2) ฝ่ายนโยบายและบริหาร
- 3) ฝ่ายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 4) ฝ่ายพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรม
- 5) ฝ่ายข้อมูลทรัพยากร

8. กระทรวงการพัฒนา

กระทรวงการพัฒนา แบ่งออกเป็น 6 กรม

- 1) กรมการไฟฟ้า
- 2) กรมการพัฒนาการเคหะ
- 3) กรมประชาสัมพันธ์
- 4) กรมการวางแผนเมืองและชนบท
- 5) กรมที่ดิน
- 6) กรมการสำรวจ

9. กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขมีกรมยาและสุขภาพเท่านั้น เป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข คือ การพัฒนาสุขภาพชีวิตของประชาชนและรักษาสุขภาพให้ประชาชนมีอายุยืนยาว กระทรวงนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ :-

- 1) ดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงศาสนา เชื้อชาติ และกำหนด
- 2) ยกระดับมาตรฐานสุขภาพอนามัยของประชาชน
- 3) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้านสังคมและด้านสาธารณสุข
- 4) จัดระบบการทำงานและบริหารงานที่มีคุณภาพกับหน่วยงานของกระทรวง
- 5) ดำเนินนโยบายตามแนวทาง MIB

10. กระทรวงกิจการศาสนา

กระทรวงกิจการศาสนาแบ่งงานออกเป็นสำนักงานและหน่วยงาน ดังต่อไปนี้คือ :-

- 1) สำนักงานฝ่ายบริหาร
- 2) สำนักงานฝ่ายกิจการมัสยิด
- 3) สำนักงานฝ่ายซารีอะห์
- 4) หน่วยงานกฎหมายอิสลาม
- 5) ศูนย์เผยแพร่อิสลาม
- 6) ฝ่ายประสานงานและพัฒนาการเอกลักษณ์อิสลาม
- 7) สำนักงานกิจการฮัจญ์
- 8) ศาลซารีอะห์

11. กระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมแบ่งงานออกเป็น

- 1) กองทัพบรูไน ซึ่งแบ่งเป็น กองทัพอากาศ ทักษบก และทัพเรือ รวมทั้งทหารกองหนุน และศูนย์ฝึกอบรม

- 2) กองทหารกูรข่า มีอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นทหารรักษาการเป็นองค์กรกึ่ง มีประมาณ 2,200 คน อีกส่วนหนึ่งเป็นกองทหารกูรข่าของอังกฤษ ทำหน้าที่ดูแลกิจการน้ำมันและแก๊สธรรมชาติที่ซีเรีย ซึ่งมีประมาณ 1,000 คน

12. กระทรวงคมนาคม แบ่งงานออกเป็น 6 กรม คือ :-

- 1) กรมการขนส่งทางบก
- 2) กรมการบินพลเรือน
- 3) กรมไปรษณีย์โทรเลข
- 4) กรมสื่อสารทางไกล
- 5) กรมเจ้าท่า
- 6) กรมการทะเล

13. กระทรวงยุติธรรม แบ่งออกเป็น 3 กรม คือ 1) กฎหมาย 2) ศาล 3) การพิมพ์ สำหรับการบริหารของกระทรวงแต่ละกระทรวงมีรัฐมนตรีว่าการเป็นหัวหน้า ทำหน้าที่ควบคุมดูแลภารกิจของกระทรวง โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการ และปลัดกระทรวงเป็นผู้ช่วย

สำหรับการปกครองในส่วนภูมิภาค บรูไนได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 เขตหรือ 4 อำเภอ คือ :-

1. บรูไน-มัวรา
2. ตูตง
3. บือเลต
4. ตีมบุง

ในแต่ละอำเภอยังแบ่งการปกครองออกเป็นตำบล และหมู่บ้านต่อไป อำเภอ บรูไนมัวรา แบ่งได้ 17 ตำบล ดังต่อไปนี้ :-

1. สุไหงกือคายัน
2. ตามอย
3. บุงปิงาย อาเฮร์
4. สุไหงกือบน
5. ปือรามู

-
6. ซาบา
 7. มินตีรี
 8. ลูมาปัส
 9. กาดง
 10. เกียงเกาะห์
 11. บือรากัส
 12. โกตาบาดู
 13. ซือราชา
 14. ซือกูรง
 15. กิลานาลี
 16. ปิงกาลันบาดู
 17. กุมบังปาซัง

ส่วนอำเภอปือเลต ประกอบด้วยตำบล 8 ตำบล คือ :

1. กัวลาปือเลต
2. ซิเรีย
3. สุไหงเลียง
4. บุกิตซาวัต
5. ลาบี
6. ซูกัง
7. กัวลาบาไล
8. มือลีลัส

สำหรับอำเภอตูดง มีตำบล 8 ตำบล คือ :

1. ปือกันตูดง
2. กือเรียม
3. เกียวดั่ง
4. ลามูนิน
5. รัมไบ
6. ตันยงมาฮา

7. อูกัง

8. ตือลีซาบ

ส่วนอำเภอติมบุง ประกอบด้วยตำบล 5 ตำบล คือ :-

1. ปือกันบางา

2. โบกกะ

3. บาดูอาปอย

4. อะโม

5. ลาบู

ในแต่ละเขตหรืออำเภอมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองรับผิดชอบดูแลในท้องที่นั้น ๆ นายอำเภอได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีมหาดไทย ส่วนหัวหน้าตำบลและหัวหน้าหมู่บ้านจะได้รับการคัดเลือกจากประชาชนโดยวิธีการเลือกตั้ง

สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองในรูปแบบเทศบาล ซึ่งมีอยู่เพียง 3 เทศบาล คือ :-

1. เทศบาลบันดาร์เสรีเบกาวัน (เมืองหลวง)

2. เทศบาลซีเรีย

3. เทศบาลตูดง

4.3 ปรัชญาในการปกครองประเทศ

ปรัชญาในการปกครองประเทศเริ่มตั้งแต่สมัยสุลต่านมูฮัมมัดซาห์ จนถึงปัจจุบันคือ มลายู อิสลาม พระมหากษัตริย์ (Melayu Islam Beraja-MIB)

ความหมายของ MIB มีดังต่อไปนี้

1. มลายู (Melayu-M)

คำว่า "มลายู" สามารถให้คำจำกัดความดังนี้

1. ประเทศบรูไนเป็นประเทศมลายู
2. มีสุลต่านเป็นผู้ปกครองประเทศเป็นชาวมลายู
3. มีวัฒนธรรมมลายูเป็นวัฒนธรรมของชาติ

คำว่า "มลายู" ในที่นี้ยังสามารถอธิบายได้อีกว่าประเทศบรูไนเป็นประเทศมลายูที่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีสุลต่านที่เป็นชาวมลายูเป็นผู้นำประเทศ มีวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมมลายู อันสืบทอดมาจนกลายเป็นอุดมคติของคนบรูไนมาจนถึงปัจจุบัน คุณค่าวัฒนธรรมของชาติจึงสื่อให้เห็นดังนี้

- 1) วัฒนธรรมมลายูถือเป็นวิถีชีวิตที่มีคุณค่า
- 2) ความมั่นคงของภาษามลายูเป็นภาษาแห่งชาติ
- 3) การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของมลายูต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของศาสนาอิสลาม
- 4) มีราชประเพณีที่เป็นระบบตามวัฒนธรรมมลายู

นอกจากนี้แล้วปวงชนชาวบรูไนผู้สืบเชื้อสายมลายูต้องเคารพเชื่อฟังสุลต่าน ชาวบรูไนจึงเป็นคนรักชาติ มีความรักใคร่ปรองดอง มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชาติ ดังนั้นจึงถือเป็นอุดมคติของชาวบรูไนที่มีมาช้านานว่า "ห้ามชาวมลายูทรยศต่อพระราชา"

คำว่า "มลายู" ยังหมายถึงเสถียรภาพทางภาษา ภาษามลายูเป็นภาษาแห่งชาติ เป็นภาษาทางราชการ เป็นภาษาที่ใช้พูดคุย ใช้ในการเขียนเป็นภาษาวิชาการ แล้วยังใช้เป็นสื่อสานสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างชาติและยังเป็นองค์ประกอบทางความคิดของชาติที่มีเอกราชและอธิปไตยดังพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระราชาธิบดี สุลต่านฮัสซานัลบลุกียห์ที่ว่า "ไม่มีใครเลยที่จะปฏิเสธว่าภาษามลายูคือเครื่องมือสำหรับการรวมกลุ่มให้เป็นหนึ่งเดียวซึ่งเกิดผลสำคัญ หากปราศจากภาษาแล้ว แน่อนเราคงจะไม่รู้จักกัน"

ภาษามลายูเป็นภาษาที่ใช้กันโดยทั่วไปทั้งในชีวิตส่วนตัว ทั้งในการติดต่อราชการ ดังนั้นการเขียนภาษามลายูอักษรยาวี (แท้จริงอักษรอาหรับ) จึงมีความเจริญรุ่งโรจน์เป็นลำดับ หากการเขียนอักษรยาวีต้องสูญหายไปก็ย่อมแสดงว่าจิตวิญญาณของชนในชาติเสื่อมลงและศาสนาอิสลามก็เกิดความเสียหายเพราะมลายู-อิสลามต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กันดังพระบรมราโชวาทที่ว่า "...พวกเราไม่ต้องการให้การเขียนยาวีต้องสูญหายไป เพราะนั่นเป็นความยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งที่เจริญมาพร้อมกับทายาทผู้สืบเชื้อสายที่ยังคงอยู่กับพวกเรา หากการเขียนยาวีหายไป ความสำคัญต่าง ๆ ของพวกเราที่เคยมีก็จะลดลง จะเกิดความมืดสลัวในจิตวิญญาณของชนในชาติ และเกิดความพินาศของศาสนา เพราะหน้าที่ของการเขียนยาวีนั้นต้องควบคู่กันไปด้วยทั้ง 2 อย่าง..."

¹ พระบรมราโชวาท วันที่ 21 กรกฎาคม 1990 ที่เมืองกัวลาบีอูเลด

แล้วพระองค์ยังได้ตรัสอีกว่า "...แท้จริงพวกเราใช้ว่าไม่เท่าเทียมกัน" รุมี (อักษร A-B) ก็เหมือนกับวัฒนธรรมที่ใช้กันทั่วโลก แต่อัตราการใช้ของพวกเราชาวอิสลามบรรจุในใช้ภาษา "ยิว" นั้น คือความสำคัญของชีวิต..."

2. อิสลาม (Islam-I)

คำว่า "อิสลาม" ใน MIB หมายถึง :-

1. อิสลามเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์และมั่นคงไม่เปลี่ยนเป็นอื่น
2. ต้องเชื่อฟังพระราชา เพราะพระราชาเป็นผู้นำ ผู้ปกครองประเทศ
3. อิสลามเป็นระบบปกครองที่รวมประชาชนให้เป็นหนึ่งเดียว
4. รากฐานของอิสลามคือกระทำแต่ความดี
5. อิสลามเป็นศาสนาที่อัลลอฮ์ประทานให้

คำว่า "อิสลาม" ในที่นี้จึงหมายถึง ศาสนาที่อัลลอฮ์ได้ประทานให้ชาวมลายูบรรจุในได้ยึดถือให้เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต ทั้งที่เป็นบุคคลหรือมนุษย์ด้วยกัน หรือมนุษย์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปกครองประเทศต้องเป็นไปตามหลักการอิสลาม อิสลามเป็นแกนสำคัญในการบริหารการปกครองประเทศ มีรากฐานที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำความดีเกิดประโยชน์ต่อประชาชนทั้งที่เป็นอิสลามและไม่ใช่อิสลาม เช่น มีความอดทน ให้อภัย รักษาสัญญา และช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นการดี เป็นต้น

นอกจากนั้น "อิสลาม" ยังสอนและกระตุ้นให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ รู้จักความร่วมมือในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

"อิสลาม" ใน MIB ยังหมายถึง ศาสนาประจำชาติ ชาวมลายูบรรจุในจะนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุนนีสายฮาฟีอีฮ์ ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญปี 1959 การดำเนินชีวิตจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม ดังนั้น อิสลามใน MIB จึงสื่อให้เห็นถึง :-

1. สุลต่านเป็นผู้นำของศาสนาอิสลาม
2. บุคคลชั้นนำและเจ้าหน้าที่สำคัญของประเทศต้องมาจากกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์
3. การบริหารงานต้องเป็นไปตามพื้นฐานของอิสลาม
4. ใช้กฎหมายอิสลามสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม

- 5. ต้องมีการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม
- 6. ต้องเชื่อฟังสุลต่านซึ่งเป็นผู้นำประเทศ

3. พระมหากษัตริย์ (Beraja-B)

คำว่า "พระมหากษัตริย์" ในที่นี้มาจากคำว่า "Beraja" หมายถึง พระมหากษัตริย์ อันหมายถึง ระบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์ พระราชาของบรูไนคือสุลต่าน หรือสมเด็จพระราชาธิบดี ซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความดีตามแนวของศาสนาอิสลาม พระองค์ปกครองประเทศด้วยความยุติธรรม อำนาจการปกครองนั้นเป็นรางวัลความไว้วางใจจากอัลลอฮ์ (พระเจ้า)

การปกครองโดยพระราชาเป็นการปกครองของชาวมลายู อำนาจสูงสุดเป็นของสุลต่าน ซึ่งอัลลอฮ์ได้ประทานให้ความเป็นอยู่ของพระราชาจึงสูงส่ง ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการสรรเสริญสุลต่านซึ่งเป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ว่า :-

ความประสงค์ของอัลลอฮ์	พระองค์จึงได้เป็นพระราชาของประเทศบรูไน
ความประสงค์ของอัลลอฮ์	พระองค์จึงเป็นที่เชิดชูของประเทศบรูไน
ความประสงค์ของอัลลอฮ์	พระองค์จึงได้เป็นผู้นำของประชาชนในประเทศบรูไน
ความประสงค์ของอัลลอฮ์	พระองค์จึงได้เป็นผู้ปกครองของประชาชนในประเทศบรูไน
ความประสงค์ของอัลลอฮ์	พระองค์จึงได้เป็น "พระเจ้าแผ่นดิน" ของประเทศบรูไน

ดังนั้น สถานภาพของสุลต่านใน "อิสลาม มลายู พระมหากษัตริย์" ที่นี้คือ :-

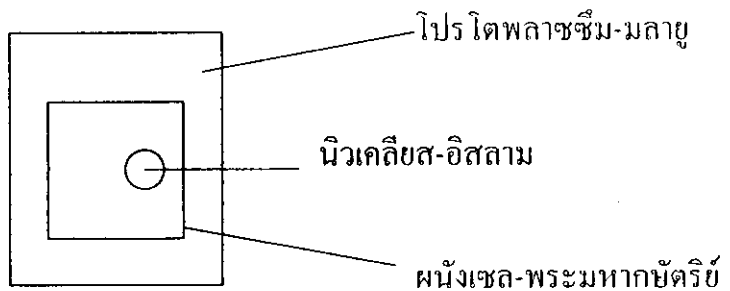
- 1. พระราชาเป็นเสมือนร่มเงาของอัลลอฮ์บนผืนแผ่นดิน
- 2. พระราชาเป็นผู้นำศาสนาอิสลาม
- 3. พระราชาเป็นผู้นำประเทศ
- 4. พระราชาเป็นผู้นำข้าราชการ
- 5. พระราชาเป็นผู้นำในขนบธรรมเนียม
- 6. พระราชาเป็นผู้นำกองทัพ

ในเนื้อหาของ "มลายู อิสลาม พระมหากษัตริย์" ความรัก ความเชื่อฟัง พระราชา เป็นลักษณะหนึ่งของชาวบรูไน พระราชามีความประเสริฐ ประชาชนห้ามทรยศ ดังนั้นจึงเกิด คำกล่าวที่ว่า "พระราชาเพื่อประชาชนและประชาชนเพื่อพระราชา"

สำหรับความหมายของคำว่า "มลายู อิสลาม พระมหากษัตริย์" ตามพระบรมราโชวาท ของสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไนองค์ปัจจุบันมีดังนี้ :-

"...จากกลุ่มคำ "มลายู อิสลาม พระมหากษัตริย์" นี้เป็นธาตุหรือคุณค่าที่ดีเพื่อการพัฒนาประเทศ "มลายู" คือภาษาของเราซึ่งไม่มีใครที่จะปฏิเสธ ภาษามลายูเป็นเครื่องหมายหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือของคนในชาติ ถ้าปราศจากภาษามลายู แน่แน่นอนพวกเราคงจะ ไม่รู้จักความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ ชาติที่มีอธิปไตย มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่นเดียวกันกับ "อิสลาม" คือศาสนาที่เป็นหลักประกันต่อความสำคัญของประชาชน...ศาสนาอิสลามเป็นหลักประกันแห่งความสันติและความรุ่งโรจน์ ในขณะที่คำว่า "พระมหากษัตริย์ เป็นจุดมุ่งหมายสำหรับราชการที่มีสุลต่านหรือพระราชาเป็นประมุขสูงสุด และเป็นผู้สืบทอด มาทุกยุคทุกสมัยนับตั้งแต่อดีตกาลมานับศตวรรษ"

"มลายู อิสลาม พระมหากษัตริย์" เป็นองค์ประกอบของปรัชญาในการปกครอง ประเทศบรูไน องค์ประกอบทั้งสามเป็นองค์ประกอบที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวไม่สามารถจะ แยกกันได้ถึงสามารถเปรียบได้กับเซลล์ชีวิต ซึ่งประกอบด้วยนิวเคลียส โปรโตพลาซึมและ ผนังเซลล์

จะเห็นได้ว่าทั้งเซลล์ชีวิตและปรัชญาในการปกครองของบรูไนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

มลายู เป็นรูปร่างของโปรโตพลาซึม นับว่าเป็นรากเหง้าของสิ่งมีชีวิต มีหน้าที่หาอาหารให้เซลล์

อิสลามเปรียบเหมือนนิเวศวิทยที่เป็นฐานของการดำรงชีวิตและพระมหากษัตริย์เปรียบเหมือนผนังเซลล์ที่มีหน้าที่ดูแลและรักษารูปร่างของเซลล์ดูแลปกครองประชาชนชาวบรูไน

เป้าหมายของปรัชญาในการปกครองแบบมลายูอิสลามและพระมหากษัตริย์มีดังต่อไปนี้ :-

1. ให้ความเข้าใจอันเป็นหนึ่งเดียวเกี่ยวกับพื้นฐานการดำเนินชีวิตแบบมีศาสนาและประเทศชาติ
2. เป็นแหล่งอ้างอิงและหลักฐานที่เชื่อถือในการสร้างสังคมที่สงบสุขด้วยระบบการปกครองและการพัฒนาสังคมที่มั่นคง
3. เป็นรากฐานของกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและประเทศชาติ เช่น ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม สังคมเศรษฐกิจ ระบบการปกครองและการพัฒนาประเทศ
4. เป็นกฎระเบียบและวิถีชีวิตชาวบรูไน
5. เป็นรากฐานและแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาปัจเจกบุคคล คุณลักษณะและเอกลักษณ์ของชาวมลายูบรูไนด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ :-

- 5.1 ให้เป็นไปตามแนวทางของรากฐานทางศาสนา
- 5.2 เป็นเอกลักษณ์ของบรูไน
- 5.3 มีทัศนคติและวิถีชีวิตแบบบรูไน
- 5.4 วิธีทางความคิดและการลงโทษ
- 5.5 พื้นฐานทางการศึกษา
- 5.6 พื้นฐานการปกครองและการบริหาร
- 5.7 พื้นฐานเศรษฐกิจและสังคม
- 5.8 พื้นฐานในการป้องกันและป้องกันความเป็นนานาชาติ
- 5.9 พื้นฐานการชำระไว้ซึ่งศาสนา การศึกษา และเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม

4.4 ความสำคัญของ MIB

ไม่มีใครที่จะปฏิเสธถึงความมั่นคงของ MIB เพราะ MIB ถูกกำหนดเป็นวิถีชีวิตของชาวบรูไนที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมานับศตวรรษ MIB เป็นลักษณะที่มีคุณค่าบริสุทธิ์อันสูงส่งและยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ได้ประทานมาเพื่อประเทศบรูไน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า "...เมล็ดพันธ์ที่ทรงคุณค่าที่ยิ่งใหญ่และสูงส่ง คือ รูปแบบของ MIB ซึ่งไม่เป็นที่สงสัยเกี่ยวกับลักษณะใด ๆ ของเมล็ดพันธ์ที่ไต่อกขึ้นด้วยความสมบูรณ์บนผืนแผ่นดินบรูไน เพราะจากคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมา แสดงให้เห็นว่ามันคือเมล็ดพันธ์ที่มีความดั้งเดิมจริงแท้ ซึ่งมิอยู่เรียบร้อยแล้วและอัลลอฮ์ทรงกำหนดมาเพื่อบรูไน..."

4.5 ประโยชน์ของ MIB

ประโยชน์ที่ได้รับปรัชญาการปกครองแบบ MIB ได้แก่ :-

1. ยกระดับประชาชนให้มีเศรษฐกิจที่ดีมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ กฎหมายอิสลามให้ความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ใช้หลักการอิสลามอย่างเปิดเผยในส่วนที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของชาติ
2. การปกครองที่มีเสถียรภาพ
3. ทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชาติทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. สามารถป้องกันประเทศจากอริราชศัตรูภายนอกได้
5. สามารถรักษาเอกราชของชาติไว้ได้

4.6 ระบบกฎหมาย

ระบบกฎหมายของบรูไนมีพื้นฐานมาจากกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ ระบบการศาลของอังกฤษเป็นระบบที่อิสระ มีอำนาจในการตัดสินคดีอย่างเต็มที่ แม้ว่าประเทศบรูไนได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้วก็ตาม บรูไนยังคงใช้ระบบกฎหมายของอังกฤษอยู่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับระบบกฎหมายในขณะที่ประธานที่ปรึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ดำรงตำแหน่ง

ประธานศาลสูงสุด นอกจากนี้รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสื่อพิมพ์ของรัฐบาลอีกด้วย

แผนกสื่อพิมพ์ของรัฐบาลได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1975 แผนกนี้ได้ตีพิมพ์สื่อการพิมพ์มากมายหลายประเภทด้วยกัน เช่น เอกสารทางกฎหมาย กฎหมายแรงงาน รายงานประจำปีของรัฐบาล จดหมายข่าวและวารสาร Pelita Brunei รายสัปดาห์

อำนาจในการตัดสินคดีอยู่ที่ศาลสูงสุดคือ ศาลฎีกา ศาลชั้นกลาง หรือศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีบทลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 20 ปี ด้านกฎหมายแพ่ง ศาลชั้นกลางมีอำนาจในการตัดสินพิจารณาคดีที่มีการร้องเรียนในจำนวนเงินมากกว่า 15,000 ดอลลาร์ แต่ไม่เกิน 60,000 ดอลลาร์

จากการเอาใจใส่ในการทำงานของรัฐบาลภายใต้การนำของสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไนเพื่อให้เกิดความสงบสุขในบรูไน จึงได้ออกกฎหมายว่าด้วยการก่อความไม่สงบภายในราชอาณาจักรขึ้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 1998 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความมั่นคงของชาติ

หนึ่งในบทบัญญัตินั้นได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดพยายามก่อความไม่สงบด้วยการวางเพลิงระเบิด หรือเป็นต้นเหตุของการเกิดเพลิงไหม้หรือทราบถึงสาเหตุของการก่อความไม่สงบดังกล่าว และสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีโทษประหารชีวิต ผู้ใดวางระเบิดหรือเผาทำลายท่อแก๊ส ท่อน้ำประปา อุปกรณ์การไฟฟ้าจะมีโทษจำคุกตลอดชีวิต

ในปี 1998 กระทรวงยุติธรรมได้เน้นย้ำห้ามการจัดกิจกรรมบันเทิงในที่สาธารณะก่อนที่จะได้รับอนุญาต มิฉะนั้นจะมีโทษปรับถึง 10,000 ดอลลาร์

ผู้ที่ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้เป็นไปตามกฎหมายคือตำรวจ

นอกจากนี้ ประเทศบรูไนมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีการใช้กฎหมายอิสลามซึ่งขึ้นอยู่กับกรมกฎหมายอิสลาม กรมนี้มีหน่วยงานย่อยอีก 4 หน่วยงานคือ มุฟตี หัวหน้าผู้พิพากษา สภาศาสนาอิสลามและฝ่ายสืบสวนและลงโทษ

1. แผนกมุฟตี มีมุฟตีเป็นหัวหน้าสูงสุดด้านกิจกรรมศาสนาอิสลามเป็นผู้ประกาศตัวชี้ขาดหรือวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิม ซึ่งปกติแล้วจะมีประเด็นสำคัญ ๆ ที่ถูกถามโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล มุฟตีเป็นประธานคณะกรรมการศาลและประธาน

คณะกรรมการด้านกฎหมาย (Legal Committee) นอกจากนั้นมุฟตียังดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกของสภาศาสนาอิสลามอีกด้วย

สำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้มีแผนกมุฟตีอย่างเป็นทางการในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 และให้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2. แผนกหัวหน้าผู้พิพากษา (กอฎี) แผนกนี้มีผู้พิพากษาเป็นประธานมีอำนาจหน้าที่ดูแลศาลศาสนา 2 แห่งคือ :-

2.1 ศาลผู้พิพากษา มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินคดีความทั่วราชอาณาจักร

2.2 ศาลผู้พิพากษาประจำเขต มีอำนาจเฉพาะในเขตใดเขตหนึ่งเท่านั้น ฝ่ายนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสมรสและการหย่าร้างอีกด้วย

3. แผนกศาลศาสนา (ศาลชะรีอะฮ์) มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่สมเด็จพระราชาธิบดีในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการของมุสลิม สภานี้มีคณะกรรมการที่เป็นหลักอยู่ 2 ฝ่ายคือ :-

3.1 คณะกรรมการกฎหมายที่มีหน้าที่พิทวา (วินิจฉัย) ปัญหาต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม คำวินิจฉัยที่ได้ประกาศออกมาจะกลายเป็นกฎหมายทันที ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องเคารพและปฏิบัติตาม

3.2 คณะกรรมการศาล เป็นศาลที่รับคำร้องหรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ และยังเป็นแหล่งอ้างอิงทางกฎหมายสำหรับคดีต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในราชอาณาจักร

นอกจากนั้น แผนกศาลศาสนายังมีหน้าที่รับผิดชอบให้ความช่วยเหลือแก่คนยากจนคนทำงานเพื่อศาสนา รายได้หลักของแผนกศาลศาสนานี้ได้จากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากคำปรับในศาลศาสนาหรือศาลชะรีอะฮ์ กำไรจากธนาคารและชะกาตประเภทต่าง ๆ

ทุก ๆ ปี แผนกนี้ได้มอบเงินบริจาคเป็นล้านดอลลาร์ให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ที่เข้ารับศาสนาอิสลามใหม่ ๆ ผู้เดินทางไกล ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์และเหยื่อจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

4. แผนกสืบสวน มีอำนาจหน้าที่ด้านการตรวจสอบ สืบสวนข้อเรียกร้องและดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิด มีเจ้าหน้าที่อยู่ทั่วประเทศมากกว่า 70 ท่าน :-

4.7 พรรคการเมือง

สำหรับพรรคการเมืองในประเทศบรูไน องค์สุดท้ายแห่งบรูไนได้อนุมัติให้บรูไนมีพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1950 และได้ยกเลิกในปี ค.ศ. 1962 เนื่องจากสมาชิกพรรคบางคนได้ก่อการกบฏขึ้นด้วยมีความประสงค์จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในขณะที่บางพวกมีความคิดที่จะล้มเลิกระบอบการปกครองภายใต้สุลต่าน แต่ในที่สุดกลุ่มดังกล่าวถูกปราบปรามและถูกจับ บางคนหลบหนีไปต่างประเทศ พรรคการเมืองถูกยุบโดยปริยาย จากการก่อการกบฏในครั้งนั้นทำให้สุลต่านหันมาเข้มงวดกับการเมืองการปกครองภายในประเทศอีกครั้ง แต่เนื่องจากบรูไนเป็นประเทศใหม่ต้องการพัฒนาระบอบการปกครองให้ทันสมัย รัฐบาลจึงอนุญาตให้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1985 พรรคการเมืองใหม่ชื่อ “Brunei National Democratic Party – BNDP” ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะเป็นใจกว้างอนุญาตให้ตั้งพรรคการเมืองใหม่ก็ตาม แต่ก็สอดส่องดูแลความเป็นไปของพรรคการเมืองเพื่อหาทางป้องกันไม่ให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยอีก เช่น ข้าราชการจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองทุกประเภท ห้ามสื่อมวลชนแพร่ข่าวกิจกรรมของพรรคการเมือง ถึงกระนั้นก็ตามดูเหมือนว่าไม่มีใครหันความสนใจด้านการเมือง เพราะเกรงกลัวกฎอัยการศึกที่เข้มงวดเด็ดขาด

ต่อมาในปลายปี ค.ศ. 1985 สมาชิกพรรคการเมือง BNDP ก็แยกตัวไปตั้งพรรคการเมืองใหม่อีกพรรคหนึ่ง ชื่อว่า “Brunei National United Party – BNUP” บรูไนจึงมีพรรคการเมือง 2 พรรค คือ :-

1. BNDP ประกอบด้วยสมาชิกหัวก้าวหน้า กล้าคิด กล้าแสดงออกในแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับองค์สุลต่านและรัฐบาล
2. BNUP ประกอบด้วยสมาชิกที่สนับสนุนการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐบาลค่อนข้างจะมั่นใจในเสถียรภาพของตน ซึ่งสวัสดิการที่รัฐดูแลจัดสรรให้ประชาชนจะไม่ก่อให้เกิดกระแสความไม่พอใจต่อรัฐบาลและพระราชวงศ์ แต่รัฐบาลไม่เคยไว้วางใจพรรคการเมืองที่ตนอนุญาตให้จัดตั้งขึ้น องค์สุลต่านทรงตรัสแก่ประชาชนของพระองค์ว่า

“รัฐบาลของพระองค์จะไม่ละเว้นการกระทำอันจะก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศเป็นอันขาด และจะจัดการกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่พยายามจะก่อความวุ่นวายในประเทศด้วยมาตรการที่เด็ดขาดและเฉียบพลัน”

และแล้วคำเตือนขององค์สุลต่านก็นับว่าเป็นเหตุให้มีการจับกุมอัปคูลลาติฟ ฮามิด หัวหน้าพรรคพร้อมกับเลขานุการพรรคคือ ลาติค จูจ ในข้อหาก่อความไม่สงบภายในประเทศ รัฐบาลจึงตั้งขุบพรรคการเมือง BNDP บรูไนจึงเหลือพรรค BNUP เพียงพรรคเดียว ซึ่งไม่เป็นที่นิยมของประเทศ ประชาชนชาวบรูไนยังคงมีความสุขภายใต้การปกครองของสุลต่าน มีความพอใจวิถีการเมืองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อยู่

Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah
Mu'izzaddin Waddaulah ibnu Al-Marhum Sultan Haji Omar Ali Saifuddien Sa'adul Khairi
Waddien.

สุลต่านฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ สุลต่านแห่งบรูไน

ที่มา : Memimpin Rakyat Kekal Bahagia หน้า 5

สุลต่านพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยประชาชน
ในวันเฉลิมฉลองการประสูติของศาสดานบีมุหัมมัด ที่อลา